FOR DEFENSE BUY UNITED STATES SAVINGS BONDS AND STAMPS

AMERIŠKA DOMOVINA

AMERICAN IN SPIRIT FOREIGN IN LANGUAGE ONLY

AMERICAN HOME

SLOVENIAN MORNING DAILY NEWSPAPER

NO. 57 CLEVELAND, O., TUESDAY MORNING, MARCH 10, 1942 LETO XLV. — VOL. XLV.

V boj za našo staro pravdo

Govor vseučiliščnega profesorja, dr. Boris Furlana, na narodnem zborovanju 8. marca v Slovenskem domu na Holmes Ave., Cleveland, Ohio.

Vsako naše zborovanje, dragi bratje in sestre iz Primorja, stoji pod znamenjem boli preteklosti in upanja bodočnosti. Bol preteklosti nas združuje, kajti mi smo žive priče neizmernega gorja, ki je zadelo našo primorsko domovino od prvega dne, ko je nanjo stopila peta italijanskega osvajalca. Vsak od nas nosi v sebi podobo trpljenja, prestanega na svoji osebi, po svojih dragih, po vsem narodu. Bol se pojači in oživi, ko v sebi vidimo druge, a združeni po istem trpljenju črpamo tolažbo iz enakosti usode: smo vojščaki, ki jih je nenaklonjenost bojne sreče razgnala in raztepla, a ne premagala in uklonila, ki se razvrščajo na novih položajih in prilagodijo način borbe novim prilikam, a z borbo ne prenehajo. Bili smo med prvimi, ki smo pričeli neenako borbo s silami zla in smo morali zapustiti domača ognjišča pred nasiljem, in bili smo sami, ko smo ob skoro enoglasni ravnodušnosti civiliziranega sveta otvarjali vrste, ki jim je v naslednjem bilo sojeno, da rasto kakor plaz v mogočno armado emigracije tolikih narodov. Da, bili smo med prvimi emigranti in kot borci osamljeni, a danes je ob naši strani najboljši in najnaprednejši del človeštva. — Ali ne smemo iz tega črpati upravičeno upanje za bodočnost? Ali niso sedaj bolj trdne osnove našega pričakovanja, da bo končno le zmagala naša stvar, ki je stvar vseh tlačenih in izkoriščanih narodov. Pravda teh narodov ne bo zaključena, dokler ne bo zadoščeno pravici in postavljeno mednarodno občestvo na osnove enakosti in svobode za vse.

Naša stvar je stvar pravice. Preko morja je v prvi svetovni vihri prišla od vašega velikega predsednika Wilsona obljuba osvobojenja tlačenim narodom Evrope. Še pred vstopom Amerike v vojno je Wilson izjavil, da ne sme nobena država stremeti za obvladanjem druge države ali drugega naroda, marveč da naj imej vsak narod, mali enako velikemu in mogočnemu, svobodo, da neovirano, brez pritiska in bojazni izbere obliko vlade, ki mu zdi najbolj primerna, in da sam določi pot svojega razvoja. V adresi štirinajstih točk od 8. januarja 1918. je Wilson izrecno zahteval samoodločbo za narode srednje in vzhodne Evrope, a februarja 1918. je oznanil, da narodi in dežele ne smejo več biti predmet mešetarenja med državami, kakor da so samo vložki v igri. Odslej naj oblasti in vlada slonita na privoljenju naroda. Samoodločba ni zgolj fraza, marveč kategorično vodilo dejavnosti, in državniki naj se zavedajo, da ravnajo na lastno nevarnost, če ga ne upoštevajo.

To veliko pismo svobode je oznanjalo pričetek nove dobe v življenju narodov. Po stoletnem tlačenju, po neizmernem trpljenju vojnih let naj bi narodi slednjič zaživeli svobodno, sproščeni pritiska naj bi si slednjič sami krojili usodo, kot enakovredni člani vesoljnega občetstva deželi v bratski slogi za napredek človeštva. In posebno mi, Slovenci in Hrvati, smo razumeli novi jezik nove dobe. Zaupali smo v veliko pismo svobode in trdno verovali, da nam pravice nihče ne more kratiti, kajti na strani pravice je bila tudi sila in trdna volja, da pravico ostvari. Za Wilsonom je stala mogočna ameriška armada, vsa prežeta z visokim duhom idealizma, pripravljena, da ponese, kakor nekoč Napoleonove armade, na vihrajočih zastavah svobodo v dežele Evrope. A novi jezik nove dobe so razumeli tudi drugi, ne samo mi: razumele so ga sile reakcije, moči preteklosti in zla, in razumele bolje nego mi. Potuhnile so se in sprejele novo vero na zunaj, govorile so jezik svobode, a mislile so drugače.

Na videz so se uklonile zahtevam nove dobe, a le zato, da bi lažje dosegle svoj namen. In ta namen je bilo prav nasprotje vsega, kar je oznanjal Wilson: suženjstvo mesto svobode, nasilje oblasti mesto samoodločbe, osvajanje v svrho političnega, ekonomskega in socijalnega izkoriščanja. Sile zla niso mogle uspeti na vsej črti. Premočna je bila nova vera, preveč razširjena v razgibanih ljudskih masah. In tako se je bilo treba do neke mere ukloniti novemu duhu časa. In do te mere, do te mejne črte so bile ustvarjene narodne države, v katerih je bilo narodom dano živeti svobodno. A gorje onim, ki so ostali izven teh meja. S podvojeno silo se je srd reakcije izživel, iztogotil in osredotočil na plenu, ki mu je ostal, kakor da bi hotel nadomestiti po intenzivnosti, kar mu je odšlo na razsežnosti. Med onimi, ki so bili žrtvovani silam zla, smo bili Slovenci in Hrvati iz Primorja, smo bili Slovenci iz Korotana, so bili vsi bratje po krvi izven meja naše Jugoslavije.

Jugoslovani iz Primorja smo bili žrtvovani utvari preteklosti s pomočojo laži in prevare. Utvara preteklosti se imenuje Mitos Rima: Dante, ki je dal Italiji skupni jezik, je Italijanom tudi vdihnil vero, da so neposredni nasledniki starih Rimljanov, Kot nekoč pred davnimi stoletji naj bo poslanstvo Rima, da združuje pod svojo oblastjo ves svet, in zagotovi mir, ki naj bi bil vesoljen, ker bi obsegal vsečloveštvo, organizirano v trdni enoti pod enim močnim gospodarjem.

Od Danteja dalje živi v slehernem Italijanu zavest tega poslanstva, in sleherni Italijan meni, da mora to oporoko izpolniti in svetu naložiti rimski mir. Za nas, primorske Jugoslovane, je ta utvara pesnika postala stvarnost. Rim je nad nami začel iz-

(Dalje na 3 strani)

Hitler bo izvršil prav gotovo samomor

New York. — Msgr. Fulton J. Sheen, ki ima postne pridige v katedrali sv. Patrika, je napovedal samomor nemškega diktatorja Hitlerja. Pridigar je označil Hitlerja kot Judeža, ki je izdal Francijo in Češko s poljubom smrti.

Seja za Rdeči križ

Jutri večer ob 7:30 bo važna seja za Rdeči križ v Slovenskem društvenem domu na Recher Ave. Vsi, ki se zanimate za to humanitarno organizacijo, ste prošeni, da se udeležite.

Osvajalec Malaje je bil imenovan za poveljnika na Filipinih

Washington. — Vojni oddelek naznanja, da je bil japonski general Yamashita, ki je osvojil Malajo in Singapor, poslan za vrhovnega poveljnika japonskih čet na Filipine. Nadomestil je generala Homma, o katerem se poroča, da je izvršil samomor, ker ni mogel premagati armadico generala MacArthurja.

Poročilo dalje pravi, da je bojevanje na polotoku Bataan, katerega brani general MacArthur, zadnjih 24 ur popolnoma prenehalo. Če bo začel novi japonski poveljnik v polnem obsegu naskok na generala MacArthurja, se ne more še vedeti.

Izredna seja

Društvo Martha Washington št. 38 SDZ ima nocoj ob 7:30 izredno sejo v gl. uradu SDZ. Vse članice so prošene, da se gotovo udeleže.

Odhod k vojakom

Edward Frank Rakar, sin družine Rakar iz 1067 E. 69. St., bo odšel 18. marca v armado Strica Sama.

Kratke vojne in druge vesti

WASHINTON. — Vojaki in mornarji ameriške bojne sile, ki služijo izven kontinenta Amerike, bodo dobili za 20% zvišano plačo, častniki pa za 10%. Za vojake, ki se jih naznani kot pogrešane v času vojaške službe kje v inozemstvu, se bo kar naprej nakazovalo mesečno plačo.

* * *

ATLANTA. — Ob obali države Georgije so se večkrat pripetili slučaji, da so sovražne podmornice ustavile ameriške ribiške ladje, jim pobrale ves gazolin in olje, potem jih pa prepustile valovom.

* * *

VICHY, FRANCIJA. — Francoska vlada izjavlja uradno, da je bilo pri bombnem napadu na tovarne pri Parizu ubitih 365 oseb.

* * *

MOSKVA. — Radio poroča, da je izročila francoska vlada Nemčiji 40 svojih ladij. Poročilo še ni uradno potrjeno. London in Washington čakata na tozadevno izjavo francoske vlade, predno bosta napravila kake diplomatske korake.

* * *

MOSKVA. — Ruski bojevniki, takozvani četniki, so se splazili prav v Smolensk in tam zažgali mnogo vojaških skladišč ter uničili Nemcem mnogo vojnega materiala.

* * *

NEW YORK. — U. S. Steel Corp. naznanja, da je zavarovala svoje tovarne in zemljišča za en bilijon dolarjev proti morebitni škodi potom sabotaže.

* * *

LONDON. — Iz Stockholma se zatrjuje, da je dospel Adolf Hitler v Kijev, odkoder bo vodil spomladansko ofenzivo proti Rusiji.

* * *

MOSKVA. — Jožef Stalin je osebno navzoč pri izdelovanju načrtov, ki jih dela ruski generalni štab proti pričakovani nemški ofenzivi na pomlad.

* * *

LONDON. — V nedeljo večer so angleški bombniki obiskali nemško industrijo v Porurju in bombardirali Kruppove tovarne. Zadnjič so bili Angleži tukaj z bombami 8. in 9. novembra.

Krila ne bodo nič daljša

Tisti, ki se jim sedanja ženska moda kratkih kril ne dopade, bodo morali potrpeti do konca vojne. Urad za vojno produkcijo namreč javlja, da se ženska moda ne sme spremeniti za časa vojne, kjer bi se porabilo za obleko več blaga. Kar se tiče ženskih kril, so lahko še krajša, pod nobenim pogojem pa ne daljša. To je zelo dobro, ker se ženskam zdaj vsaj spodrecati ne bo treba. To bo menda ena žrtev vojne, ki jo bodo ženske prenesle brez posebnega godrnanja.

28 milijonov davkov so plačali Clevelandčani

Do sobote so Clevelandčani plačali že $27,001,603 dohodninskega davka, kar je največ v zgodovini Clevelanda. V istem času lanskega leta so ga plačali komaj 7 milijonov. V pondeljek do osmih zjutraj je zadnji čas plačati davke. Pričakujejo, da bo do takrat v blagajni $500,000,000 od 750,000 Clevelandčanov.

Ameriške podmornice so potopile in poškodovale več bojnih ladij

Roosevelt svari, da bi višje cene in višje plače pomenile poraz

Washington, 9. marca.—Danes je govoril na radiju predsednik Roosevelt ob priliki ustanovitve devete obletnice vladnega poljedelskega programa. Ako bodo šle cene in plače "skozi streho," je svaril predsednik, bo ogrožan napor Amerike za zmago v tej vojni in mestni delavci kot farmarji bodo pozneje trpeli na posledicah.

Roosevelt je apeliral na vse sloje, naj za sedaj pozabijo na ekonomske koristi ter naj se vsi posvetimo naporu, da dobimo to vojno.

Admiral King je postal vrhovni poveljnik ameriške bojne mornarice

Washington, 9. marca.—Mornariški tajnik Knox je popolnoma preustrojil bojno mornarico s tem, da je imenoval admirala Ernesta J. King-a za vrhovnega poveljnika vse bojne mornarice. Dosedanji vrhovni poveljnik, admiral Stark, bo odšel v London, odkoder bo načeloval ameriški bojni mornarici v evropskih vodah.

Admiral King je bil rojen 23. novembra, 1878 v Lorainu, O., kjer je pohajal v šolo, nato hodil v šolo v Clevelandu in graduiral iz mornariške akademije v Annapolisu.

Prošnje za nove truke

Kdor bo hotel od zdaj naprej nov truk, bo moral napraviti tozadevno prošnjo v uradu za obrambno transportacijo na 519, staro poštno poslopje. To velja za okraje: Ashland, Ashtabula, Cuyahoga, Geauga, Lake, Lorain, Mahoning, Medina, Portage, Stark, Summit, Trumbull in Wayne. Ako bo lokalni odbor prošnjo odobril, bo poslana v Washington v potrdilo. Ako jo bo zavrnil, po preteku 30 dni prosilec vložil lahko novo prošnjo. Kadar bo prosilcu prošnja odobrena, bo šel pa lahko k agentu, ki prodaja truke in ga tam kupi.

Dospel na dopust

Pvt. Joseph Snyder je dospel na dopust iz Indiantown Gap, Pa. k svojim staršem, 1050 E. 67. St.

En rušilec in en tanker potopljena; tri križarke in en nosilec letal japonskega bojnega ladjevja močno poškodovane na Tihem oceanu.

Washington, 9. marca. — Mornariški oddelek vlade poroča, da so ameriške podmornice potopile na zahodnem delu Tihega oceana Japoncem en rušilec in en tanker ter močno poškodovale tri križarke in en nosilec letal. To poročilo se nanaša na akcijo ameriške pomorske sile do konca zadnjega petka. S tem so ameriške podmornice potopile Japoncem že 18 ladij, a skupna izguba japonskih ladij znaša do tega časa 138 ladij raznih velikosti in tipov.

Poročilo zatrjuje dalje, da so bile japonske ladje, ki so zaznamovane v tem poročilu kot poškodovane, začasno neporabljive. Nosilca letal sta zadela dva torpeda, dve križarki vsako po en torpedo, tretjo križarko sta zadela dva torpeda.

Rušilec, ki je bil potopljen zaznamujejo kot enega največjih v vrsti rušilcev, ki je vodil flotilo rušilcev. Za nosilca letal pa ne vedo, če je bila to prava bojna ladja, ali predelana tovorna ladja. Amerikanci so že prej potopili Japoncem eno ladjo, ki nosi letala in poškodovali dve.

ANGLEŽI SO SE UMAKNILI IZ RANGOONA

Japonci si lastijo vso nizozemsko vzhodno Indijo, ki je dozdaj tvorila oviro za napad na Avstralijo. Obenem poročajo, da so dosegli trdna tla na Burmi s tem, da so zasedli glavno mesto Rangoon, vrata v Indijo.

V Londonu so uradno naznanili, da so angleške čete odšle iz Rangoona, ki je bilo dozdaj glavno pristanišče za pošiljanje vojnega materiala Kitajcem. Angleži so pred odhodom iz mesta uničili vse važne naprave. Angleži so se zdaj umaknili na strategične točke, na katerih bodo skušali zabraniti Japoncem pohod v Indijo.

HOLANDSKA VLADA JE ZBEŽALA IZ INDIJE

Adelaide, Avstralija. — Governer nizozemske Indije, Hubertus J. Van Mook, naznanja, da je padlo Japoncem v roke mesto Bandoeng, kjer se je nahajal glavni stan nizozemske in zavezniške armade. Van Mook in 14 članov provincialne vlade so ušli iz Jave v letalu. "Mi smo zdaj tukaj, odkoder bomo nadaljevali z vojno," je izjavil governer.

Van Mook je dalje izjavil, da morajo Avstralci dobiti, kar Java ni dobila, to je pomoč v orožju in materialu. "Zdaj mora biti konec našemu vednemu umikanju," je rekel governer. "Ameriške ladje in avstralske čete so storile vse, kar je bilo v moči za obrambo Jave. Nobenega dvoma ni o njih sposobnosti, toda bilo jih je premalo in na pomoč so prišli prepozno."

Iz Tokia se poroča, da se je na Javi vdalo 93,000 holandskih vojakov ter 5,000 ameriških in angleških. V Londonu tega še ne potrjujejo, toda priznajo, da bodo izgube večje, kot so bile v Singaporu.

Pokojni Joseph Sopničar

Kakor smo že poročali, je nagloma preminil Joseph Sopničar, star 38 let, stanujoč na 6400 Superior Ave. Tukaj zapušča soprogo Violo in sedem otrok: Joseph ml., Donna, Fred, Almeda, Harvey, Richard, Elizabeth, ter dva brata, John in Casper in več sorodnikov. Rojen je bil v Aliquippa, Pa. Pogreb se vrši iz Josip Žele in Sinovi pogrebnega zavoda, 6502 St. Clair Ave. v četrtek zjutraj ob 8:15 uri in v cerkev sv. Vida ob 9 uri in nato na Kalvarijo pokopališče.

Zadušnica

V sredo ob pol sedmih bo darovana v cerkvi sv. Vida sv. maša za pokojnim Antonom Lepšina v spomin 5. obletnice njegove smrti in za družino Frank Grdanc. Sorodniki in prijatelji so vabljeni.

Jerakov pogreb

Pogreb pokojnega Anton Jeraka bo jutri zjutraj ob 8:30 iz Svetkovega pogrebnega zavoda v cerkev Marije Vnebovzete in na pokopališče sv. Pavla.

Pozdravi iz Kalifornije

Mrs. Frank Lapuh in Mrs. Frank Svetek pošiljata pozdrave iz Monterey, Cal., kjer sta obiskali vojaka Frank Lapuha.

Zbornica se ne ravna po priporočilu župana

Clevelandska mestna zbornica je včeraj odglasovala s 17 proti 15 glasovom, da naj kupi ulična železnica 125 avtobusov od ene firme in ne, kot je priporočal župan Lausche, od dveh. Firma, ki je dobila naročila, je ponudila nižje cene, a župan Lausche je priporočal, da se da pol naročila White Motor Co., pol pa Twin Coach Co. in Kent, O., ker bi obe firmi lažje ob gotovem času izvršili naročilo kot ena, ker primanjkuje materiala. Naročilo je vredno $1,222,000.

Na kratek obisk

Zadnjo nedeljo se je pripeljal domov z letalom Henry Kolegar, sin spoštovane Kolegarjeve družine iz 8908 Kempton Ave. Henry se nahaja zdaj v Chanute Field, Rantoul, Ill. pri 38. škadronski šoli, kjer je mehanik za bojna letala. Izdelal je vse tozadevne šole z odliko in zato je bil nastavljen na tem odgovornem mestu. Dopust je dobil samo za en dan, ker je šest dni v službi, zato je moral v nedeljo ponoči zopet nazaj. Henry se prav pohvali z vojaškim stanom.

Nemci obešajo in streljajo Slovence . . .

Priobčujemo doslej znana imena Slovencev, ki so jih Nemci ustrelili ali obesili:

Krtine pri Moravčah: Franc Pečnik iz Kamnika, Ivan Pregelj iz Kamne gorice, Štefan Gruden iz Jeranovega, Ceneroz Sitar iz Bukovice, Franc Šešek iz Kamnika, Anton Jeglič iz Kamnika, Anton Orehek iz Moravč, Ivan Sušnik iz Jeranovega, Božidar Kepic iz Kamnika, Franc Drolc iz Kamnika.

Ljubno pri Podnartu: Feliks Kavčič, Mihael Štular, Josip Krivic, Anton Krivic, Anton Snedic, vsi iz Ljubnega ali Podnarta.

Sp. Gorje pri Kranju: Franc Soklič, Bogomir Repe, Karel Repe, Ivan Zupan, Jože Pikon.

Jarše pri Domžalah: Ivan Dacar, Josip Vidmar, Franc Vidmar, Lovro Dragar iz Podgorice, Mirko Kerželj iz Trbovelj.

Domžale: Franc Kos iz Cerkelj, Peter Šparovec iz Kranja, Andrej Korošec iz Domžal, Oskar Slamnik iz Slovenjgradca, Ferdo Horvat iz Mekinj, Pavel Korošec iz Tacna, Franc Golob iz Dravograda, Ludvik Vertin iz Brezij.

Lesce, Gorenjsko: Josip Bernard, Anton Poje, Jože Dacar iz Črnuč, Anton Mohorič iz Javornika, Franc Hrastek iz Javornika, Franc Podgornik, Albin Šavli, oba iz Javornika.

Krško ob Savi: Josip Graber, Peter Jernejc, Srečko in Miroslav Kaplan, Emilijan Kaplan, Franc in Rajmund Kastelic, Anton in Franc Preska, vsi iz Krškega, Ivana Uranjek iz Celja.

Jesenice, Gorenjsko: Franc Frelih, Ludvik Stražišar, Karel Kragelnik.

Begunje, Gorenjsko: Ignac Hren in Leo Brencelj iz Kamnika, Alojz Glavič iz Mengša, Mirko Furlan iz Kamne Gorice, Milan Kolarič iz Perovega, Ivan Finžgar iz Javornika, Franc Štern, Vinko Šagernik, Jurij Mesojed, Rafko Pavlin, vsi iz Homca, Mihael Špacapan, Anton Jerič (zadnji iz Homca).

"AMERIŠKA DOMOVINA"

AMERICAN HOME

SLOVENIAN DAILY NEWSPAPER

JAMES DEBEVEC, Editor

6117 St. Clair Ave. Cleveland, Ohio.

Published daily except Sundays and Holidays

NAROČNINA:

Za Ameriko in Kanado na leto $5.50. Za Cleveland, po pošti, celo leto $7.00
Za Ameriko in Kanado, pol leta $3.00. Za Cleveland, po pošti, pol leta $3.50
Za Cleveland, po raznašalcih: celo leto $5.50; pol leta $3.00
Za Evropo, celo leto $7.00
Posamezna številka 3c

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, $5.50 per year; Cleveland, by mail, $7.00 per year
U. S. and Canada, $3.00 for 6 months; Cleveland, by mail, $3.50 for 6 months
Cleveland and Euclid, by carrier $5.50 per year, $3.00 for 6 months
European subscription, $7.00 per year.
Single copies, 3c

Entered as second-class matter January 5th, 1909, at the Post Office at Cleveland, Ohio, under the Act of March 3d, 1878.

83 No. 57 Tue., March 10, 1942

Tri velike ofenzive na obzorju

Vojaški strategisti vidijo v delu tri velike ofenzive, ki bodo izbruhnile koncem marca ali začetkom aprila.

Prvo ofenzivo, tako sodijo zavezniki, bo začela Nemčija in sicer takozvano "oljno ofenzivo."

Drugo ofenzivo bodo začeli zavezniki, tako sodijo Nemci, in sicer na več krajih evropskega kontinenta.

Tretjo ofenzivo, tako sodijo Japonci, bodo začele Zed. države skupno z Rusijo proti Japonski sami.

Gornje trditve bazirajo vse na razvoju zadnjih dogodkov ter javnih izjav vladnih uradnikov na podlagi raznih logičnih razvojev.

Ako hoče Nemčija nadaljevati vojno, mora dobiti nove zaloge olja. Edini novi viri za olje so pa v Kavkazu, Iraku in Perziji. Iz tega torej sledi, da bo nemška ofenziva usmerjena izključno proti oljnim poljem. Nemčija bo zbrala vse svoje sile, da prodre do Kavkaza preko južne Rusije in morda ob istem času preko Turčije ali Cipra.

Nemci najbrže ne bodo poskušali z ofenzivo v severni Rusiji, ampak se bodo počasi umikali do dobro pripravljene obrambne linije, ki se razteza od Baltika do Karpatov ter od tam do Črnega morja. To je nekako ista fronta, kot sta jo imeli Nemčija in Rusija 1940.

Zavezniki, ki predvidevajo možnost, da bi se Nemčiji posrečilo prodreti do oljnih polj, ali celo do Indije, kjer bi se združila z japonsko armado, bodo prisiljeni udariti v zahodni Evropi. In udarili bodo, pa naj so že pripravljeni ali ne. Udarili bodo iz treh glavnih razlogov:

1. Ofenzivo zaveznikov zahteva Rusija; morda bo Rusija za to ofenzivo obljubila udariti z zračno silo na Japonsko.

2. Radi te ofenzive zaveznikov bo Nemčija prisiljena porabiti več olja in vojnega materiala in tega pa nima na preostajanje, vsaj veliko manj kot zavezniki.

3. Ameriška armada je trenirana in smatrana za napadalno armado. Ameriška armada ne bo hotela čakati za ofenzivo na prihodnje leto. Oddelki ameriške armade, ne sicer veliki, pa toliko bolj oboroženi in jaki, so že razpostavljeni na raznih strategičnih točkah.

Na vzhodni fronti bo Rusija prisiljena udariti na Japonsko iz sledečih razlogov:

1. Rusija ve, da ne sme čakati, da bi zadobili Japonci nadmoč na južnem Pacifiku, ker bi se ali se bodo potem z vso močjo vrgli na Rusijo.

2. Zavezniki zahtevajo od Rusije napad na Japonsko, ker le potem bodo sami udarili v zahodno Evropo.

3. Rusi imajo poravnati z Japonci še stare račune iz leta 1905.

To so načrti zaveznikov, vsaj v kolikor si jih zamišljajo nevtralni opazovalci. Zavezniki upajo, da bodo s to ofenzivo dosegli popolno zmago nad osiščem v letu 1943 in ne šele morda v 1948.

Najboljši znaki, da nameravajo zavezniki res udariti na zahodno Evropo, so ameriške čete, ki so prišle zadnje čase na angleško otočje. V Angliji je zdaj pripravljenih dovolj tankov in dovolj bojnih letal, da se lahko prične z ofenzivo kje v Franciji, Belgiji, Norveški, ali spodaj v Italiji.

Je res, enkrat morajo zavezniki začeti z ofenzivo. Dozdaj so se le branili in izgubljali. S samo obrambo in samim umikanjem in izgubljanjem ne bodo nikdar zmagali.

Da se ne pozabi. . .

V takih okoliščinah je bilo škofu Fogarju nemogoče braniti pravice slovanskih duhovnikov in vernikov v svojih župnijah. Samo v mesecu novembru 1935 je bilo osem slovanskih duhovnikov v njegovi škofiji kaznovanih z ukorom (kar pomeni strogo policijsko nadzorstvo), samo zato, ker so nadaljevali z verskim poukom otrok v njih materinščini ter občevali s svojimi župljani v njih materinskem jeziku. Bili so tudi obtoženi, da so se pritožili na škofa Fogarja.

Ko je bilo več duhovnikov v škofiji Parenzo-Pola postavljenih pod policijsko nadzorstvo, se je celo zganil puljski škof Pederzolli ter je dokazoval prefektu njegovo protizakonito početje. Toda prefekt je odgovoril, da je lateranska pogodba vredna toliko kot kos cunje in da se mora pregnati iz cerkve slovanski jezik. Škof se je nato pritožil na Vatikan, toda brez uspeha.

Ko je bil škof Fogar tako oviran v svoji oblasti, je izrabil tržaški prepekt Tiengo položaj in v maju 1936 prepovedal govoriti slovensko v delavskem domu pri Sv. Jakobu ter v predmestjih Barkovlje, Rojan, Sveti Ivan in Škedenj. V februarju je bil imenovan za župnijo v Barkovljah italijanski vikar, ki je v sporazumu s fašisti začel z delom, da se izžene slovenski jezik iz cerkve. Člani slovenskega cerkvenega zbora so bili poklicani na policijo, ki jim je prepovedala nadaljno slovensko petje. Župljani so bili tako razjarjeni nad tem, da niso šli več v domačo cerkev, ampak ono v Rojan, kjer so še vedno lahko slišali božjo besedo v slovenskem jeziku. To se pa fašistom ni dopadlo, pa jih je kakih 50 udrlo v cerkev med mašo in skušalo ovirati službo božjo z glasnimi demonstracijami. To so ponovili tudi drugi dan. Duhovnik in verniki v cerkvi so bili čisto tiho. Duhovnik je klečal pred oltarjem in tiho molil naprej in naprej. Ker le ni hotelo biti molitev konec, niso mogli fašisti več čakati, pa so s šundrom odšli iz cerkve.

Drugi dan so poklicali župnika na policijo, kjer mu je načelnik prepovedal še kdaj spregovoriti kako slovensko besedo v cerkvi. Ako se ne bo pokoril, bo poklical vojaštvo in fašistično milicijo na pomoč.

BESEDA IZ NARODA

V vojaško službo

Piše Michael Lah, ml.

V zimskih dnevih leta 1940-41 mi je bilo zanimivo čtivo o doživljajih naših ljudi iz tistih časov pred prvo svetovno vojno. Moje zanimanje je bilo vsmerjeno v glavnem le, Kaj so naši ljudje v tistih časih mislili, delali, živeli in kako so napredovali.

Moj glavni namen je bil pregledati življenje naših pionirjev v časih 25 let nazaj in še več, ko so ti naši pionirji romali na zapad v Montano, dalje v Kalifornijo in druge države. Urednik Ameriške Domovine mi je bil tedaj dovolil, da sem se lahko za par dni skril v "kevder" in zatopil v tiste velike knjige, v katerih so shranjeni stari, rumeni in zaprašeni listi Ameriške Domovine in njeni predniki clevelandskega slovenskega žurnalizma.

Prsti so me pekli od starega prahu, kateri se je že dvajset let in več počasi vsipal skozi špranje stare omare na stare izvode tega časopisa. V enem izmed teh starih listov sem čital novico o mojem rojstvu in vse dogodljaje istega dne. Zelo sem bil vesel, ko sem sam čital novico o mojem rojstvu. To je bilo kot neka osebna zgodovina. Čital sem in kar nisem prečital v enem dnevu, sem naslednji dan nadaljeval. Tako sem prišel do vojnega časa 1914-18 in še dalje, ko je Amerika pričela pošiljati svojo pomoč čez Atlantski ocean in tako pomagala, da so naši ljudje zmagali.

Tu in tam sem opazil dopise naših takratnih fantov, ki so se junaško borili v Franciji. Takrat si še nisem mislil, da bom tudi jaz dočakal dan, ko se bo zopet ves svet znašel v vojni in to je bilo komaj eno leto predno so stopile Zed. države faktično v vojno. Danes mi stopajo pred oči tisti dnevi, ko sem v Ameriški Domovini prečital zgodovino našega naroda v Ameriki. Nekam čudno me stisne pri srcu, ko se zmislim, da sem sedaj tudi jaz v isti poziciji kot so bili naši rojaki v prvi svetovni vojni. Vojak sem, najboljši nisem, a svojo dolžnost bom naredil. In kakor sem jaz čital dopise vojakov iz prve svetovne vojne, tako upam, da bo kdo dobil v roke Ameriško Domovino čez kakih 25 ali 30 let in čital moj dopis, ko sem poskušal dopisovati v slovenščini.

Takrat, v letu 1940, sem imel upanje in želje, da bi vojska nikdar ne prišla do naše obale, ampak nek notranji glas mi je pravil, da naj se tudi jaz pripravim:" Miha, ti boš med prvimi, ki se bodo znašli v ameriški armadi . . ." Ker sem po rojstvu ponosen Amerikanec, sem po krvi pa tudi Slovenec. A je pač tako, da človek nima moči proti naravnim silam, ima pa vsaj moč, da se lahko brani proti mrzlemu nemškemu nacizmu, italijanskemu fašizmu in zahrbtnim Japoncem. In v to imamo vsi Amerikanci tisto upanje, da če bo kakšen narod kaj naredil v dobrobit človeštva, bo to gotovo storil ameriški narod v polni meri.

Znano vam je, da me je Stric Sam že drugič poklical v službo. Prvič je bilo pred enim letom, da sem preživel poletje in jesen v precej topli Virginiji. Od marca 1941 pa do novembra istega leta sem bival v Camp Lee, ki se nahaja vzhodno od mesta Petersburg, južno 135 milj od Washingtona, D. C. in nekako 60 milj zapadno od Norfolk, ki je na atlantski obali. Videl sem mnogo novih krajev ter prišel v stiko s tisoči mladeničev iz vseh krajev raznih držav. Najslabši so med njimi "Dead End Kids" iz New Yorka in iz predmestij velikih mest kot na primer Chicago.

Iz južnih in zapadnih hribov pridejo priprosti in nešolani mladeniči, ki so živeli v primitivnosti, da so nekateri prišli celo bosi. Težko je bilo za nas, a še težje pa je bilo za take fante predno so se navadili vojaškega življenja. Sprva so obuli čevlje le tedaj, kadar so jih morali, kajti imajo zelo široke noge in zato so jih čevlji tiščali. Kako so hodili v čevljih pa je poseben špas.

Lansko leto so si nekateri voditelji zmislili, da smo mi, ki smo bili stari že 28 let ali več že prestari. Zato pa so nas poslali na tisoče domov. Ko smo zvedeli, da gremo domov, si je vsak želel, da bi čim prej odšel. Komaj pa smo se doma malo ustanovili, pa je prišel 7. december in z njim napad na "Pearl Harbor" in to je pomenilo za nas nekaj povsem drugega kot za povprečne Amerikance.

Nazaj v armado, mogoče jutri . . . čez dva tedna . . . vsak čas sem bil pripravljen. Lepe sanje, da si končno tudi jaz uredim življenje, začnem svoje ognjišče . . . vse je splavalo po vodi. Čakanje na poklic v armado je bilo zelo mučno. Odšel sem in se javil, da odidem prostovoljno. Imel sem častni odpust iz armade ter sem kot tak spadal v rezervo. Odgovor pa sem dobil, da naj počakam rednega vpoklica. En mesec in pol sem prebil v tem nestrpnem čakanju. Ko bi bil to vedel, bi bil ostal rajši v armadi že prej.

Končno pa sem bil vendar obveščen, naj se čez tri dni, na 28. januarja, zglasim v Fort Benj. Harrison ter da dobim iz Clevelanda potnico kot vojak. Ko sem prvič odhajal k vojakom, sem odhajal v skupini, a sedaj pa sem odhajal sam v uniformi, katere mi Stric Sam ni vzel nazaj, ko sem bil prvič odpuščen iz armade. Predno sem odšel, sem povabil nekaj svojih prijateljev na odhodnico, kjer smo imeli pravi slovenski poslovilni večer. Omenjeni večer smo prepeli vse slovenske vojaške in bojne pesmi. Jokali se in še bolj pa se smejali. Zakaj pa ne: "Regiment po cesti gre . . ." in ko rečeš: "Adijo, pa zdrava ostani . . ."

Ali zopet druga slovenska popevka, ki pravi: "Al' me boš kaj rada imela . . ." Še danes mi v sanjah donijo ti lepi nepozabni glasovi, ki so meni toliko pomenili, da sem si vtisnil v spomin tisti nepozabni večer najbrže za vse življenje. Ta spomin na mnoge številne prijatelje, pa me sedaj bodri k vztrajnosti v vojaški službi. Mi smo tukaj, da branimo deželo za vas doma, zato pa je tudi lepo, da se prijatelji spominjajo takih odhodnic.

Na tem mestu izrekam prisrčno zahvalo prijateljem in prijateljicam, ki so me tako iznenadili pred odhodom k vojakom. Nikdar ne bom pozabil lepih glasov naših vrlih Slovenk in lepih pozdravov naših fantov. Posebno pa mi bo ostalo v spominu tisto povabilo, ko sva z Mr. Joe Drašlerjem trčila s kozarci vina in mi je rekel: "Kadar bo spet mir na svetu . . . pridi v Borovnico . . ." Da, Jože, prišel bom . . . in takrat bomo zopet prepevali in magari jokali od veselja ter se smejali.

Moja odhodnica je bila zvezana s precejšnjimi presenečenji radi netočnosti odhajajočih vlakov. Pa naj bo že kakor hoče, odšel sem ob 4:30 zjutraj iz Clevelanda. Utrujen in zaspan sem bil, da sem komaj še stal na nogah. Zdelo se mi je, kot da je vse skupaj le v sanjah, kar bi na vse zadnje tudi ne bilo preslabo. Nekaj dni sem potem čakal v Fort Harrison, kamor so kar vreli novinci od vseh strani. Tu so me takoj porabili za pomoč. Puščoba mi je legala na srce, ko sem videl toliko vedno novih in neznanih obrazov. Pozneje sem bil premeščen v Fort Meade, Md., kjer sem pa po par dnevih zopet dobil navodilo za odhod in sedaj šele v moj prvotni tabor. Bil sem čisto zadovoljen.

Zopet je zapiskala že poznana piščal in odpeljal sem se čez kraje, po katerih se je vršila civilna vojna. V starem zgodovinskem mestecu Petersburg . . . vlak se ustavi . . . vse tema. Kaj pa je to, sem si mislil. Kmalu pa sem razumel iz pogovora v južnem narečju, da je "Black Out." O, to je, sem si mislil. Povsod tema, nobene luči, po cesti, katere tlak je nosil še vojake civilne vojne, se spodtikajo ljudje držeč se skupaj v gručah. Vsi stopamo v negotovo temo.

To je zgodovinsko mesto in tudi to je zgodovina sedaj, nova vojna . . . novi in še hujši sovražnik. Kako krvave vojne so bile tedaj in pomislimo pa danes, ko si stoji ves svet v laseh. Diktatorstvo in demokracija si stojita nasproti. Grenki so ti spomini, ki spremljajo mladega vojaka na poti v armado. Vse pa je nekam olajšano, ko ta vojak čuti, da stojimo na braniku vsi in ne samo nekateri. Oh, kako bi bili veseli jugoslovanski četniki, če bi imeli oni tako priliko kot jo imamo mi, ki imamo obleko, dovolj hrane in finega orožja.

Mišice v rokah so postale trde, vreča na rami je postala lažja, zaželel sem si, da bi že čim prej dobil v roke puško, da vsi skupaj dosežemo zmago nad morilci in tirani človeštva.

V vojašnici sem bil sprejet lepo, prav po prijateljsko, posebno med častniki. Zdelo se mi je, da sem tukaj že malo doma in tudi počutim se tako. Novinci prihajajo, vse se veča in izpolnjuje. Stric Sam ima tukaj že več tisoč treniranih fantov, ki se že lahko pomerijo z vsako drugo armado in k temu bom tudi jaz malo pomagal.

Pozdrav vsem prijateljem in znancem,

Michael I. Lah, Jr. Corp. QMC,
Hq. 1st Bn., 6th QM Tng. Regt.,
Camp Lee, Virginia.

V dobrobit vse naselbine

Seja občinskega sveta za Norwood okrožje (Norwood Community Council) se je vršila v sredo večer, 25. februarja v Norwood čitalnici. Seja se je pričela ob 8:20.

Mr. George Venslovas, začasni predsednik, je predstavil Frank Suhadolnika, tajnika. Da Da bi se seznanili vsi navzoči, se je vsak predstavil z imenom in organizacijo, ki jo zastopa.

Mr. Suhadolnik je predstavil Mr. Alinsky-a, ki je govoril o ozadju organizacije občinskih svetov in kaj so take organizacije dosegle v Chicagu, Kansas City in South St. Paul.

Na vprašanje Mr. John Alič-a (zastopnik društva Comrades), kako naj se prične z delovanjem občinskega sveta v okrožju Norwood, je Mr. Alinsky odgovoril, da naj se sprejme program za razpravo.

Mr. Suhadolnik je poročal o sejah začasnih odbornikov, na katerih je bilo razpravljano, kaj je nujno potrebno v tem okrožju. Na podlagi tega poročila so bile slednje točke vključene v program sveta:

Zoning: Mr. W. J. Holmes (Superior Ave. Businessmen's Association) je predlagal, da zato ker ni okolica zavarovana, naj se imenuje odbor, da preišče kako naj se zavarje. Predlog je bil podpiran in sprejet.

Nuisance: Mr. William Kennik je predlagal naj se imenuje odbor, da preišče, kaj naj se stori, da se zavarujejo domovi in posestniki, ki stanujejo v okolici Steel Improvement and Forge Co.

Mrs. John Mihelich je razlagala, kaj se je že poiskusilo pred sodnijo.

Mr. Kennick vseeno predlaga za odbor. Predlog podpiran in sprejet.

Promet: Mrs. T. M. Kanareff (East Madison P.-T. A.) predlaga, da naj se imenuje odbor, da preišče nevarnost pri križišču E. 61 St. in Bonna za otroke in splošen promet. Predlog podpiran in sprejet.

Civilna obramba: Mr. Venslovas je začel razgovor, kaj naj stori občinski svet v pomoč civilne obrambe. Mr. Suhadolnik pojasnuje, da kar se tiče organiziranje za civilno obrambo je to vse v rokah Civilian Defense Council in edinole more pripomoči občinski svet iz okraja Norwood s tem, da se organizirajo vsi "blocki" v okrožju, da pomaga pri splošni obrambi kakor želi Civilian Defense Council. Predlog stavljen, da se organizira vse lokalne "blocke." Predlog podpiran in sprejet.

Beautification: Mr. Villwock je sporočil kaj namerava Willson Ave. Methodist cerkev pri olepšanju praznega vogala Luther in E. 55 St. Prošnja za pomoč pri delu sprejeta kot predlog, podpiran in sprejet.

Zmanjšanje dima: Mrs. L. M. Gierman (East Madison P.-T. A.) predlaga, da naj se imenuje odbor, ki bi preiskal vzrok velikega dima v okrožju, ker škoduje zdravju in stane denar pri čiščenju hiš, pri perilu, itd. Predlog podpiran in sprejet.

Volivni listi: Da bi imel vsak priliko imenovati, kaj sam misli potrebno, da se spremeni to okrožje v lepo in odlično okrožje, je Mr. Alinsky priporočil naj se pripravi volivne liste v ta namen. Vprašanje je bilo stavljeno, kdo bo preskrbel denar za stroške. Mr. Alinsky je obljubil, da bo preskrbel volivne liste brezplačno, kar je izzvalo velik aplavz. Mr. Vatro Grill predlaga, da se sprejme obljubo in volivni listi naj se rabijo. Predlog podpiran in sprejet.

Čiščenje ulic: Mr. Lawrence Teachout (Local 32 U. A. W.) predlaga, da naj se stori kaj zaradi umazanih in blatnih ulic. Predlog sprejet in Mr. Teachout je bil imenovan kot predsednik odbora, ki preiskuje predlog.

Seja je bila zaključena z naznanilom, da se je že ustanovil občinski koncertni orkester in je treba še moči.

Seja je bila zaključena ob 11:43.

Marčeva številka "Novega Sveta"

Marčeva številka, ali tretja števlka petega letnika "Novega Sveta" izide ta teden s sledečo vsebino:

"Nevarnost" (uvodni članek), "Pregled" (raznih dogodkov v svetu), E. Terpin: "Ob znamenju" (pesem), P. K.: "Vstajenje" (črtica), G. S.: "Iz Mladih dni" (črtica), Dr. J. L. Zaplotnik: "Msgr. Alojzij Plut" (življenjepis), Iv. Zupan: "Nič več" (pesem), J. M. Trunk: Tihe ure — "podvomiš" (premišljevanje) "Slovenski pijonir" (opisovanje slovenske naselbine in Slovencev v Lorain, Ohio), P. B. Trampuš: "Naša kri" (pesem), M. Brenčič: "Ko ptičica sem se ujela" (črtica), M. Sedlar-Jerman: "S potov mojega življ[...] (črtica), Jos. Klepec: "Zve[...] v oknih" (pesem), "Dom [...] zdravje" (nasveti za zdrav[...] gospodinjstvo, itd.), C. K[...] "Grofov Jagar" (povest iz s[...] venskih krajev).

"Novi Svet" izhaja vsak m[...] sec okrog 15. dneva v mes[...] Vsak mesec prinaša svojim či[...] teljem zbrano zanimivo be[...] Poleg tega vrši ta publika[...] važno zgodovinsko misijo, [...] zbira zgodovinske podatke [...] slovenskih naselbinah, o slov[...] skih družinah in posameznik[...] po naših naselbinah. Samo [...] delo je vredno in zasluži, da [...] list vsak podpira in naroča. N[...] ročite si ga tudi vi! Stane za [...] lo leto samo $2.00; za inozem[...] stvo $3.00 na leto. Naroč[...] sprejema Uprava "Novi Sve[...] 1849 W. Cermak Rd., Chica[...] Ill.

Če verjamete al' pa [...]

Korporal Mickey Lah, ki g[...] naša tiskarna posodila St[...] Samu, da bo premlatil tisto [...] stično golazen po svetu, nam [...] suje, kako je bilo oni dan, ko [...] kazal pot vodu (po naše smo [...] kli "cug") in je nesreča pri[...] sla po tisti poti samega gosp[...] polkovnika.

Mike pravi, da je bil pri[...] ljen na vse, pa magari če bi [...] čal bataljon Japoncev ali pa [...] divizijo Mussolinijevih črnos[...] čnikov, polkovnika se pa ni [...] dejal. V vsej naglici je pož[...] belo slino, ki ga je hotela [...] šiti, potem mu je šlo pa bli[...] vito po možganih, kaj naj [...] pravi, da bo svojo četo lepo in [...] primerno razdaljo ustavil, da [...] bo prišel v zamero pri polkov[...] ku.

K vsej sreči mu pride na [...] sel edino pravdanska beseda [...] sicer tista važna beseda, ki [...] vojaki najraje slišijo — "hal[...]

Naglo sikne vojakom med [...] mi: "Fantje, če mi ga b[...] zdajle polomili, potem bomo [...] li zvečer posebno vajo tam [...] našo kempo!"

V tem se je polkovnik že [...] bližal na predpisano razd[...] naš Mickey sune prsa ven, da [...] gumbi na bluzi kar zastokal[...] zavpije z mogočnim glas[...] "Detail, halt!" Vojaki, bili [...] sami rekruti, so se menda [...] ustrašili silnega glasu svo[...] poveljnika, kot bi ubogali p[...] lje in obstali so kot je ob[...] Lotova žena, ki jo je njen [...] ski firbec prekrenil v solnat[...] ber.

Naš gospod korporal p[...] pokorno javi po predpisih, [...] so in zakaj so tukaj, pa kam [...] do, nakar se polkovnik natan[...] ogleda vsakega posameznega [...] jaka od nog do glave. Mi[...] je moral trikrat popraviti [...] ki so jo hoteli lasje po vse[...] pahniti z glave, ovratnik pri[...] zi ga je dušil, po čelu so [...] pa pokazale potne srage, [...] kot bi pravkar vstal od m[...]

Tisti, ki smo se že nahaj[...] takem položaju, lahko ra[...] mo kaprolovo stisko. Vse [...] bo slavni polkovnik našel [...] be pri vojakih, bo zapis[...] škodo korporalu. Pohvale pa [...] ni pri vojakih. Naj je vse [...] ko O. K., vedno ti bo ofic[...] kvaril in ogrenil tvoje [...] življenje s pripombo: "La[...] bilo boljše!"

Pa je šlo, pravi Mickey, [...] nekako po sreči. Fantje so [...] vsi v redu adjustirani, lepo [...] žni in stali so kot iz bron[...] Ko si je polkovnik vse ogle[...] je stopil h kaprolu Lahu in [...] rekel: "Well, le dobro drži [...] te. Samo onemu v zadnji v[...] povej, naj se v bodoče ne re[...] vsa usta, kadar bo videl k[...] polkovnika. Kaj morda misli [...] sem ga na večerjo povabil[...]

Mickey pravi, da naroč[...] izpolnil, ker se mu ni zdel[...] trebno. Polkovnik je govor[...] angleško, fant tudi razum[...] gleško, ker je v Ameriki r[...] pa sta se prav lahko sama [...] seboj razumela brez tolma[...] sta se hotela.

SATAN IN IŠKARIOT

Po nemškem izvirniku K. Mays

"Zelo lepo, vam rečem! Spravili so me, kakor rečeno, ven k odvetniku. Tistikrat je prišel Melton. Govoril je s poglavarjem in mu nekaj pripovedoval. Vzel ga je tako zelo v zakup, — kdo ve, kaj mu je pravil — da se poglavar ni utegnil brigati za mene. Tudi njegovi rdečkarji niso preveč pazili na nas. Menda so mislili, da jim nismo preveč nevarni ljudje.

Vse to sem videl in si mislil, moja ura je prišla. Nog nam niso zvezali, sami smo morali iti na zborovalni prostor. Roke sem imel seveda zvezane. Pa že zvečer in vso noč sem se pridno ukvarjal z jermeni, jih vlačil in natezal. V šotoru sem našel konec pitne vode, v tisti vodi sem namakal jermene, omehčali so se. Poskusil sem, — res so se dali osmukniti. Treba je bilo le še zgrabiti za ugodni trenutek pa bi bil prost.

In tak trenutek je prišel.

Z zasliševanjem namreč ni bilo nič. Poglavar se je pečal z Meltonom, na mah je bil sila prijazen z njim, nas pa so odpeljali nazaj v šotore. Prišel sem mimo poglavarjevega šotora. Njegov konj je stal poleg, opremljen in pripravljen za jezo. Krasna žival, kaj —! Malo je takih.

In tam sem osmuknil vezi, skočil na konja in oddirjal."

"No, lahko si mislim, kak krik in vik so zagnali rdečkarji!"

"Prav nič izpočetka. Menda so bili nad mojo drznostjo tako osupli, da jim je vzelo besedo. Bil sem že skoraj zunaj tabora, ko so se zavedli. In potem se je začelo —! Rečem vam, tako je bilo, kot da se je pekel odprl! Kričali so, vpili, tulili, streljali — prepozno je bilo, nobena krogla me ni zadela. Straže pred taborom so bile prav tako osuple, šinil sem mimo njih, — svoboden sem bil. Krasnega konja sem imel, pa nobenega orožja —.

Dirjal se mnaravnost do tegale potočiča, obstal, napojil konja in mislil pravkar odjezditi, ko sem opazil vas.

Takole!" je skončal. "Sedaj pa veste vse!"

"Koliko časa ste rabili do tem?"

"Tri ure bodo."

"Lahko si mislite, da vas zasledujejo!"

"Yes, sir! Bi si tudi palico zaslužili, če bi me ne zasledovali! Za mene starega dedca bi mi menda ne bo toliko žal, pa za konja —! Dragocen je, vreden trudá!"

"Mogolloni jezdijo po vaši sledi in bodo prišli do sem. Pa mračí se že, kmalu bo tema. Slednji ne bodo več videli, do jutri bodo počakali."

"In mi počakamo na nje —?"

"Nikakor ne. Prenočevali bi lahko ob temle potočiču, varni bi bili. Pa vkljub temu bomo rajši odjezdili."

"K Nijoram?"

"Kaj še! K Beli peči."

"Well —! Z vami pojdem!"

"Tega ne moremo zahtevati. Zahvalite Boga, da ste srečno ušli! Ne podajajte se nazaj v medvedov brlog! Tako ste sami meni svetovali, tudi za vas velja!"

"Ni več nevarno, sir! Če sta Winnetou in Odl Shatterhand poleg, lahko vse tvegam.

Z vami pojdem! Ali pa naj morebiti pripovedujejo o Dolgem Willu, da se boji peščice rdečkarjev?"

"Čul sem o Dolgem Willu in kolikor so pravili o njem, sodim, da ni bojazljiv človek."

Dobro mu je dela pohvala.

"Tako —? Torej govorijo o meni —? In še dobre reči —?

To me pa veseli, do dna mojega starega srca me veseli!

Z vami pojdem pa tvegajte, kar hočete! Dolgi Dunker bo poleg, sir!

Ampak po moji sledi ne smemo nazaj! Srečali bi rdečkarje!"

"Po drugi poti moramo kreniti."

"Pa kod?"

"Winnetou nas bo vodil. Dobro pozna svet tod."

"Winnetou vas bo vodil tako, da pridete v dveh urah k Beli peči," je dejal Apač.

Napojili smo konje in odjezdili. Noč se je naredila.

III.

Pod plavajočim otokom.

Težki oblaki so zagrinjali nebo in trda tema je bila, pa Winnetou nas je varno vodil ko ob belem dnevu.

In kakor je napovedal, tako je bilo. Dve uri smo jezdili pa je ustavil konja. Pred nami v temi se je dvigala višina.

"Tamle je hrib, ki je o njem pravil Dunker!" je pokazal v temo.

"Res —?" se je čudil Dunker. "Nisem ga spoznal v temi."

"Je. Z vrha se vidi Bela peč."

"Na hrib pojdemo?"

Pognal je konja.

"Stojte!" sem svaril. Kje je tabor?"

"Koj za hribom."

"In s hriba se vidi po vsem taboru?"

"Da."

"Čudno bi bilo, če bi ne bilo straže na vrhu —.

Ne smemo dalje. Winnetou naj gre poizvedovat!"

Apač je skočil s konja in izginil v temi. Cele pol ure ga ni bilo nazaj.

"Moji bratje naj pazijo!" je svaril. "Dvojno stražo so postavili na vrh."

"Škoda!" sem dejal. "Z vrha bi si najlaže ogledali položaj v taboru —.

Seveda ne moremo na hrib?"

"Pač. Pa le peš."

"In kam bomo djali konje?"

"Jezdimo nazaj!" je svetoval. "Tako daleč, da bodo na varnem. Tukaj ne smejo ostati, prhanje ali hrzanje bi jih izdalo."

"Pa nekdo mora stražiti konje!"

"Naš brat Emery bo ostal pri njih."

Spravili smo konje na varno, mi trije pa smo previdno zlezli po pobočju.

Ogenj je zasijal v temi. Rdečkarja na vrhu sta kurila, dobro smo videli njuni postavi. Kolika neprevidnost —! Natepsti bi ju bil smel poglavar.

Sredi pobočja smo obstali.

Globoko pod nami so goreli številni ognji, v nejasnih obrisih so se videli šotori.

"Kje je Bela peč?" sem vprašal Dunkerja.

"Trdo pod nami na pobočju. Ni je videti, ponoči je tudi bela skala črna.

Prispeli smo srečno. — Kaj pa počnemo?"

"Hm —! Da je mesečina, bi vsaj šotore videli. V taki temi pa se bo težko dalo kaj narediti."

"Kaj pa bi radi?"

"Rad bi vedel, v katerem šotoru je Melton in kam so djali mlado umetnico.

Ali veste, kje sta?"

"Čisto točno vem. Pa popisati vam lege šotorov ne morem, le pokazal bi vam ju lahko.

Zakaj pa bi radi vedeli tisto?"

"V tabor bi šel."

"Čemu?"

"Gospo Werner bi osvobodil, ali pa vsaj govoril z njo. In tudi Meltona bi prijel, če bi se dalo."

"Tako —? Eden tistih sijajnih udarov, ki jih pripovedujejo o vas in o Winnetouu —!

Lepo! Ampak pomislite, da je tabor zastražen! Kako pa bodete prišli mimo straž?"

"Po zelo enostavnem in naravnem potu."

(Dalje prihodnjič)

Govor dr. Furlana

(Nadaljevanje s 1 strani)

vrševati svoje poslanstvo, na konici meča nam je prinesel svojo kulturo, ki je nismo niti želeli niti potrebovali, in stvarnost so postale za nas pošastne vižije Dantejevega pekla: plameni so zajeli telo in dušo našega naroda, zagorele so naše kulturne ustanove, v ognjenih zubljih gasnila dela naših kulturnih tvorcev.

Žrtvovani smo bili po eni največjih laži sedanjosti. Pred 1,300 leti smo se naselili na zemlji, ki je bila brez gospodarja. Od tedaj prebivamo v njej v absolutni večini, strnjeni na vsem podeželju, z Italijani le v osamljenih mestih. Italijanski življ v mestih se je ohranil le s pomočjo raznarodovanja, izvršenega na škodo našega naroda. Kakor pijavka je italijanska mestna gospoda sesala našo narodno kri, postavljajoč v službo tega nečednega posla vsa sredstva in prednosti, ki jih dajeta denar in zemljiška posest, naklonjenost državne oblasti in pristranost zakonov. S prevarami in potvorbami so se italijanske mestne uprave skušale umetno vzdržati na površju v privilegiranem položaju izkoriščevalcev. A naš napredek je bil neizprosen: za naš razmah nam ni bilo potrebno raznarodovanje tujcev, dovolj je bilo, če smo ohranili svoje ljudi. Nam ni bilo treba ekonomskega izkoriščevanja Italijanov, dovolj je bilo, da smo se s svojimi močmi osvobodili njih gospodarskega pritiska, in naša materijalna kultura je dosegla zavidljivo višino. Naš rod, mlad po svežosti svojih sil, je v dosegljivi bližini videl čas, ko tudi v mestih ne bo več odvisen od italijanske gospode in se bo njih oblast, zgrajena na krivici in zdrževana po izkoriščanju, zrušila. Šestotisoč Jugoslovanov, proti 300,000 Italijanov, tako je bilo razmerje narodnosti v Primorju. Kako naj bi tedaj ne zaupali, da se bo po demokratskem pravilu, izpolnila volja večine prebivalstva, volja, ki je brezpogojno terjala priključitev pokrajine k Jugoslaviji? Drugačna rešitev se nam ni zdela mogoča! In vendar je zmagala laž, ena največjih laži zgodovine: laž, da so ti kraji italijanski, dovoljkrat ponavljana, vedno znova in znova poudarjena, in mnogo premamljencev je začelo verovati v italijanstvo Julijske krajine. In belo je postalo črno, in črnosrajčniki so prepredli zemljo, in zadrgnili mrežo, v katero so tako lokavo ujeli svoj plen.

Česar ni dosegla laž, je dovršila prevara, najogabnejši zločin, ki ga premore iznajdljivost zla. Obstoj človeške družbe predpostavlja vzajemno zaupanje, a prevara izpodkopuje osnove mirnega sožitja prav s tem, da te osnove na videz prizna in se po njih ravna. Odeva se v plašč poštenosti in pravičnosti, da lažje doseže svoj nizkotni namen. Zato je prevara pra-zlo, iz katerega vse drugo zlo izhaja, bolj nevarno od vsakega odkritega nasilja. Kaj vse niso Italijani obljubljali! V proglasu, ki je bil čitan z vseh prižnic, je prvi italijanski guverner Petiti di Roreto novembra 1918. izjavil: "Slovenci! Italija, velika dežela svobode, vam daje iste državljanske pravice kakor drugim svojim državljanom. Dala vam bo šole v vašem lastnem jeziku, in sicer mnogo več, nego vam jih je Avstrija dala. Vaša vera bo spoštovana, ker je katoliška, in katoliška je vera Italije. Slovenci, bodite prepričani, da bo Italija, velika, zmagovita, skrbela za svoje državljane, neglede na to, kakšna je njih narodnost." 27. oktobra 1919. je zunanji minister Tittoni izjavil pred italijanskim parlamentom: Kot velesila ni Italija pravno vezana na določbe, ki so bile naložene malim državam za zaščito manjšin; toda po mojem mnenju je Italija obvezana k njih spoštovanju po svojih liberalnih tradicijah, ki so njena čast in ponos. Ljudstva tuje narodnosti, ki so z nami združena, naj bodo prepričana, da nam je vsaka misel ugnetenja ali raznarodovanja tuja; da bosta njih jezik in kulturne ustanove spoštovana, in da bodo mogla uživati vse dobrote naše liberalne in demokratske zakonodaje.

In grof Sforza je kot zunanji minister v debati o Rapalski pogodbi izjavil, da obljublja Italija Jugoslovanom najobširnejše svoboščine jezika in kulture. "To jamstvo, "je dejal italijanski grof," je za nas zadeva časti in politične modrosti."

Zadeva časti? Zadeva politične modrosti?

Z vsemi sredstvi nasilja, ki jih premore organizirana država 45. milijonov, se je od prvega dne okupacije uničevalo vse, kar je bilo jugoslovanskega v Primorju. Nič naj bi ne spominjalo na to, da je tu nekoč prebival rod, ki ga odlikujejo vse vrline človečanstva, ki se ponaša s častno kulturno tradicijo in s pripadnostjo k veliki slovanski rodbini. Z dletom in kladivom so izklesovali imena in napise iz nagrobnih kamnov, da bi mrtveci ne mogli pričati proti nasilju živih. Izginili so vsi slovenski in hrvaški napisi s cest in trgov, naša jugoslovanska krstna in rojstna imena, najzasebnejša in najintimnejša last vsakega posameznika, ki ga veže v ljubezni z izročilom njegovih prednikov, so bila spremenjena, izmaličena in potvorjena, da bi mogla po italijanskem zvoku pričati za veliko prevaro: italijanski značaj zemlje. Neštevilne kulturne ustanove in organizacije, čitalnice, pevska društva, telovadni in športni krožki, ki so obstojali vse preko dežele — Slovenci in Hrvati na Primorskem smo imeli od vseh Jugoslovanov najbolj razvito društveno organizacijo — vse uničeno, požgano, raztepeno, premoženje zaseženo in izročeno organizacijam, ki naj pomagajo pri raznarodovanju in tlačenju. Vse šolstvo — ob koncu svetovne vojne je bilo na Primorskem 550 slovenskih in hrvaških javnih in zasebnih šol, vse demontirano, učitelji pognani čez mejo, in otroci vzgojeni v mržnji in zaničevanju vsega, kar je jugoslovansko. Ista usoda je doletela vse naše visoko razvito časopisje, knjižna in tiskarniška podjetja, in preganjanje se ni ustavilo niti pred pragom cerkve: svečenik, ki je zvesto stal pri svojem narodu in mu tolmačil božjo besedo v njegovem jeziku, je moral trpeti zavoljo svojega prepričanja in moral v pregnanstvo. Žandar in davčni eksekutor sta zagospodovala po deželi in pod neizprosnim davčnim vijakom, ki se je bolj in bolj navijal, so šle na boben domačije, sad trdega dela rodov. Kajti tlačitelji so potrebovali za svoje nečedno delo denar, in mi sami smo morali plačevati za vzdrževanje sredstev, namenjenih nam v pogin. Ali ni občudovanja vredna ta rafinirana iznajdljivost tlačiteljev, ki se ponavlja vedno znova vsepovsod, da morajo tlačeni s svojim delom hraniti tlačitelje, da morajo s svojim denarjem rediti sistem, ki jih davi in mori? In sadovi našega dela so prispevali za posebno sodišče, ki je naložilo našim ljudem na tisoče let ječe in jih na desetine streljalo v hrbet, za vzdrževanje mreže policijskih špijonov, s katero je Italija prepredla deželo, za konfinacijske komisije, ki so pošiljale naše ljudi v trumah na otoke smrti. Z nami Jugoslovani so Italijani delali ustrezno nazoru, ki ga je leta 1930. oznanil Popolo d'Italia, vodeči italijanski dnevnik; "Slovenci so zaostala rasa, brez kulture in jezika. Uši nimajo narodnosti!" Da, zadeva čast! Zadeva politične modrosti!

Tragedija, ki jo je naš narod preživel na Primorskem, se samo po posebni nasilnosti uporabljenih sredstev razlikuje od usode, ki so jo morali pretrpeti drugi odlomki našega narodnega telesa izven meja Jugoslavije. Primer Koroške nam pokazuje, kako je bivša Avstrija, sicer z bolj kulturnimi sredstvi kakor Italija, a v bistvu z istimi metodami in z vso ekonomsko, politično in vojaško močjo, ki jo daje organizacija 50 milijonske države, skušala odtujiti našemu narodnemu telesu rod, ki je bil v zgodnjih časih naše zgodovine središče politične moči.

V zadnjih sto letih smo bili priče, kako se je moral naš rod pred nadmočnim pritiskom korak za korakom umakniti na nove postojanke, in kako je nasprotniku uspelo, da z našimi odpadniki pomnoži svoje pripadnike. A navzlic vsemu je narod nadaljeval svojo borbo, in nepisana je še zgodovina brezprimernega junaštva teh bojev, brezprimernega, pravim, ker se je to junaštvo izkazovalo iz dneva v dan, v tihih tragedijah posameznikov, katerih življenje je bilo uničeno, ker niso prodali duše Nemcu za par srebrnikov moralnih herojev, ki se niso imeli komu pritožiti ali potožiti, in ki so bili preskromni, da bi se s svojim junaštvom ponašali.

Če gledamo nazaj na epično borbo Korotana, nam postane jasno, kakašna farsa je bil takozvani koroški plebiscit. Stoletja se je ves državni aparat Avstrije, s sodelovanjem vsega organiziranega Germanstva, zaganjal v ta mali narod. Uspelo mu je, da je del Koroške ponemčil s sredstvi, ki ne veljajo za čedna med dostojnimi narodi. A plebiscit je dal nemštvu priliko, da pred vsem svetom dokaže, kako uspešna so bila sredstva, ki jih je v stoletju uporabljal, dal mu je možnost, da urbi et orbi pove: Poglejte, vi sanjavi idealisti samoodločbe narodov, vi oznanjevalci novega mednarodnega reda, vi zagovorniki čednosti in dostojnosti v medčloveških odnosih: raznarodil sem te ljudi, kupil njihove duše, uporabljal sem silo in prepričevanje, mamil sem jih, dokler jih nisem omamil. Zadovoljni so sedaj, sami so se priznali k meni, moji so z dušo in telesom.

In tako je Nemec za nečedno opravilo stoletji prejel še plačilo in nagrado. Nočem govoriti o nemoralnosti te stvari, niti ne o volilnih goljufijah in o lokavi volilni geometriji. Dovoljeno naj mi bo samo, da poudarim politično kratkovidnost činiteljev, ki so vse to dopustili. Da nismo Slovenci 1300 let stali na braniku proti germanstvu in italijanstvu, da smo opustili borbo in se mirno udali raznarodovanju, bi stali danes—strahotna misel—v borbi proti svojim rodnim bratom in proti združenim silam demokracije. Bojevali bi se kot Nemci, z eno trdno odločnostjo k zlu, ki ta narod odlikuje, ali pa z ono prebrisano lokavostjo, ki krasi vrline italijanskega naroda. In da so drugi narodi slovanski v srednji Evropi opustili borbo proti Nemštvu, kako strahotna bi bila njegova udarna sila takoj ob začetku današnje borbe, in morda bi bila že prva svetovna borba pokazala drugačen izid. Naj pomislijo na to vsi oni kratkovidni modrijani, ki povprek dolžijo evropske nacionaliste za današnjo katastrofo. Ti ljudje ne razlikujejo med nacionalizmom, ki hoče le svoje ohraniti, in agresivnim nacionalizmom, ki grabi po tujem. Naj vsi ti pomislijo, kakšna bi bila moč tega agresivnega nacionalizma v Evropi, kakšna bi bila sila Italije in Nemčije, da se ni vsem malim narodom, ki se raztezajo od Baltika do Jadrana in Egejskega morja, z neverjetnimi žrtvami posrečilo ohraniti v neenakem boju vsaj do neke mere svojo narodno samobitnost. In če to spoznajo, se bodo tudi zavedali dolga hvaležnosti, ki ga imajo napram tem narodom.

Zato ni samoodločba narodov dar velikodušja, ni miloščina, marveč dolžnost, je plačilo dolga, ki ga dolguje človeštvo vsakemu borcu za svobodo in napredek. Med temi borci za svobodo smo tudi mi, Jugoslovani iz Primorja, med prvimi zavezniki smo in smo bili še v času, ko nekateri današnjih zaveznikov za nas niti vedeti niso hoteli, v času, ko smo sami pričeli borbo, ki jo oni danes skupno z nami nadaljujejo. In ko nastopi razpotje časov in zaživi človeštvo v novem življenju, pričakujemo, da bomo v njem našli mesto, ki nam gre po naših zaslugah in žrtvah.

Kakšen je nauk, ki nam ga daje preteklost, kakšno bodi naše ravnanje v sedanjosti, da bo obrodilo sad v bodočnosti? Naše kraje smo izgubili, ker so naši nasprotniki na ves glas in vedno znova širili laž o italijanstvu Primorja in o nemštvu Koroške. Pojdimo v svet in širjajmo neumorno, sleherni dan in sleherno uro, vsaki od nas, resnico, samo resnico, čisto in golo resnico, da gre za jugoslovansko zemljo, sveto nam in vsemu slovanstvu, za zemljo, ki mora biti sveta vsemu človeštvu.

Prva dolžnost vseh, ki prebivajo na tej ameriški zemlji svobode, je zvestoba do Amerike brezpogojno udanost njeni veliki stvari. A stvar Amerike je resnica, in nihče naj se ne osmeli trditi, da dela za Ameriko, če širi laž in govori o italijanskem značaju Primorja; stvar Amerike je svobodna, in nihče naj ne imej poguma ponašati se kot borec svobode, če zagovarja suženjstvo za našo zemljo. Resnico in demokracijo je treba izpričevati z dejanji, ne samo z besedami, in zato pričakujemo od onih, ki so se doslej samo z besedami opredelili za stvar svobode in resnice, da tudi z dejanji izkažejo, kako jim demokracija ni le mrtva fraza.

Za nas ni in nikdar ni bilo možnosti konflikta v zvestobi: kakor je stvar Amerike svoboda, za vse in enako, tako je naša stvar, stvar Amerike. In čim bolj bomo napeli vse svoje moči za njeno zmago, tem preje in bolj popolno bo tudi zmagala naša pravda in končna pravda človeštva.

—o—

Položaj Jugoslovanskih vojnih ujetnikov

Izjava g. dr. Subotića

Washington, D. C., 20. februarja.—(JČO).—Naš znani časnikar pošilja poročilo o svojem razgovoru z g. dr. Ivanom Subotićem, jugoslovanskem delegatu pri ameriškem Rdečem križu, o položaju jugoslovanskih vojnih ujetnikov v ujetniških taboriščih:

Da bi spoznali resna in važna vprašanja o razmerah v ujetniških taboriščih, smo obiskali delegata jugoslovanske vlade pri ameriškem Rdečem križu dr. Ivana Subotića, bivšega jugoslovanskega poslanika v Londonu, ki je sedaj zaposlen z vzdrževanjem vezi med ameriškim Rdečim križem v Washingtonu in podpornimi organizacijami v New Yorku.

Našli smo ga pred spiski, v katere se zapisujejo zavoji, namenjeni ujetnikom. G. dr. Subotić je globoko hvaležen za pomoč, ki jo ameriški Rdeči križ nudi jugoslovanskim ujetnikom. To pomoč v teh težkih časih visoko cenijo vsi Jugoslovani.

"Spomniti se je treba, da je tisti del jugoslovanske vojske, ki ni padel v borbi ali pobegnil v planine, bil ob nemškem vpadu ujet. Vojaki so v ujetniških taboriščih Nemčije in Italije, vendar večinoma v Nemčiji," je rekel jugoslovanski delegat.

G. dr. Subotić je o njihovem življenju podal vrsto zanimivih podatkov. Junaki, ki so branili svojo državo, so danes za bodečo žico, trpeči težko in enolično življenje vojnih ujetnikov. Častniki so ločeni od vojakov in bivajo v tako imenovanih "Of" taboriščih, dočim so vojaki v "Stall" taboriščih.

Številka namesto naslova

Vojaki in častniki nehajo biti osebe, čim so ujeti, ter postanejo številke—številke, ki so z njimi zaznamovani v spisku. Zveze s svetom so mogoče samo s tajnim imenom taborišča, ki obstaja iz dveh delov: iz besede in iz številke. Pomen tajnih imen poznajo samo nemške oblasti in uprava Mednarodnega Rdečega križa v Genevi, ki se je obvezala, da ne bo izdala tajne. Vendar se je po drugih potih izvedelo, kje so poedina taborišča.

Ujetniki—poceni delavna moč

Vsega je v Nemčiji dva milijona vojnih ujetnikov, če ne računamo tistih, ki so jih v Rusiji ujeli letos. Vprašanje je, koliko je vseh. Nemci pravijo 2,000,000, vendar ta številka ni zanesljiva. Vsi ujetniki brez razlike morajo delati, razen častnikov. Ujetnike uporabljajo za dela v gozdovih, na poljih, v rudnikih itd. Delajo pod nadzorstvom paznikov ter nemških častnikov in podčastnikov. Z vsemi ujetniki ravnajo enako, enako z ujetimi Angleži, kakor z ujetimi Slovani.

Ujetniška hrana

Hrana je v taboriščih zelo slaba, enolična in prazna. Ujetniki dobivajo sledeče obroke (po uradnih podatkih iz Ženeve):

Zajtrk: Čaša ječmenove kave, 25 gramov slanine ali mezge! 350 do 500 gramov kruha, ki ga razdelijo zjutraj za ves dan. Ker je črn, je hkrati edina izdatna hrana.

(Dalje prihodnjič)

—o—

Kupujte obrambne bonde

MALI OGLASI

Šivilja dobi delo

Delo dobi ženska, ki ima izkušnje v šivanju moške obleke. Vprašajte na 6905 Superior Ave. (x)

IZTIRJAM zaostale dolgove; točna in hitra akcija; lokalno podjetje, 437 Society for Savings Building. (60)

Ženska dobi delo

Išče se ženska ali dekle, ki je zmožna za splošna hišna opravila. Delovne ure od 8 do 6. Plača po dogovoru. Zglasi naj se na 14516 Sylvia Ave., Collinwood. (59)

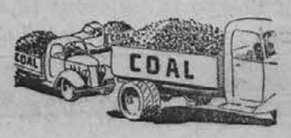

Nottingham Coal Co.

(zadej za Nottingham šolo)

Gabriel & Tekavec, lastnika.

Sedaj je čas, da si preskrbite svoje kurivo (premog) za bodoče. Mi vam sedaj lahko dobro in točno postrežemo. Pokličite nas:

IVanhoe 0753

Zelo lepa prilika

Naprodaj je gostilna in restavracija, ki ima licenco D-5. Ima vso najmodernejšo opremo. Nahaja se na najbolj prometnem vogalu na St. Clair Ave. v sredini slovenske naselbine. Cena je jako ugodna. Ne zamudite te prilike, ki se vam nudi. Lastnik mora prodati, ker sta sama s ženo. Naslov izveste v uradu tega lista. (x)

Ves nov 1942 stenski papir!

Cena na debelo za vsakogar
VARNIŠI, ENAMEL
Vsa barva in stenski papir po znižanih cenah

Glenville Wallpaper & Paint
10018 ST. CLAIR AVE.
blizu E. 101. St.

Za las je manjkalo

ROMAN

Jacques je pri teh besedah bled ko smrt planil na noge ter prestrašeno vzkliknil:

"Ne govorite tako! Že sam sem pomislil na to, da morda ni več vstal z mesta, kjer se je zvrnil na tla sinoči. Bog ne daj, da bi se to zgodilo, kajti potem bi bil res morilec! Bože, kako me muči nagotovost."

Folgat je porabil to priložnost, da se je poslovil od svojega klijenta ter se napotil k dr. Seignebosu, da pozve, kako in kaj z grofom.

Zdravnik mu je po daljših ovinkih povedal, da je bil sredi noči zbujen in klican k svojemu bolniku, katerega je na svoje velo začudenje našel na zofi v pritličju, poleg njega pa grofico, ki mu je polagala na prsa vroče obkladke ter ga masirala.

"Da ni storila tega," je pravil, "bi bila zdalje vdova. Tako bo pa ta grof lahko še dolgo živel, kajti mož je nenavadno žilav. Potem smo ga spravili v prvo nadstropje v njegovo posteljo, kjer se je kmalu zavedel. Tedaj sem ga vprašal, kaj se je zgodilo in prvič, odkar pomnim, sem videl, da je grofico zapustila njena čudovita samozavest. Videl sem ji na obrazu, da bi rada spregovorila, a ne more in njene oči so proseče zrle vanj, kakor bi hotele v njegovih brati, kaj naj odgovori. Tedaj mi je odgovoril on, pa tudi on je bil v zadregi. Dejal je, da je bil nekaj časa sam in da se je počutil nenavadno čilega, kar ga je zapeljalo, da je vstal ter se odpravil po stopnicah v pritličje; ko je dospel v sprejemnico, so ga pa zapustile moči, da se je zrušil na tla ter pri tem s čelom udaril ob bližnjo mizo ter si ga prebil. Jaz sem se delal, kakor bi mu vse do pičice verjel ter ga posvaril, da v bodoče ne dela več takih neumnosti. Nakar je on čudno pogledal svojo ženo ter odgovoril: 'Ne bojte se, takih neprevidnosti ne bom več počel. Preveč si želim, da bi okreval. Še nikdar si nisem tega bolj želel kakor zdaj.' Tedaj je prišla noter služkinja ter sporočila grofici, da ima njena starejša hči Marta spet hude krče in jaz sem se odpravil k otroku. Takoj mi je postalo jasno, da trpi dekletce na hudem živčnem napadu in ko sem si pridobil njeno zaupanje, mi je povedala, da je prejšnje noči videla čudne stvari. Kmalu potem, ko je bil naznanjen pozni obiskovalec, je pogledala okno in videla, kako se je v temi odluščila od ene izmed sob v vrtu temna postava, sledila obiskovalcu in se potem ustavila pri oknu sprejemne sobe."

Folgat se je tresel od razburjenja.

"Ali se spominjate, gospod doktor," je dejal, "ko ste izpraševali malo Marto in je dekletce povedalo, da se zelo boji soh v vrtu?"

"Gotovo," je odgovoril zdravnik. "Toda počakajte malo. Grofica je takoj prekinila otroka in rekla meni: 'Toda gospod doktor, dajte vendar otroku izbiti iz glave te neumne misli. V Valpinsonu se ni nikdar bala noči, ampak tu si domišlja, da je vrt poln duhov. Marta, saj si vendar prevelika, da bi verjela, da bi mogle iz kamna narejene sohe oživeti in se sprehajati po vrtu!' Ampak otrok je drgetal od groze. 'Ampak mama, to pot sem videla na svoje lastne oči, kako je stopil duh izza sohe, odšel do okna ter se tam skril za najbližje drevo. Čez čas pa sem nenadoma zaslišala dva strašna krika — tako strašna krika, mama! — in duh je dvignil roko — takole — in že je spet izginil. Takoj nato se je prikazal iz hiše še en duh in tudi takoj izginil.' "

Folgat je bil ves izven sebe od presenečenja.

"O, ti duhovi!" je vzkliknil.

"Vam se zde sumljivi, kajneda? Jaz sem jih takoj zasumil. Vzlic temu sem se iz Martine zgodbe šalil ter skušal otroka prepričati, da jo je ogoljufala domišljija, ki ponoči vidi stvari, ki jih ni nikjer; tako, da sem grofico popolnoma prepričal, da ničesar ne sumim. Ampak komaj sem bil na vrtu, že sem spustil na tla kovanec, ki sem ga imel v ta namen pripravljenega v roki, nakar sem ga seveda iskal okrog drevesa, za katerim se je po pripovedovanju male Marte skril duh. Služkinja, ki me je spremljala, mi je pri tem svetila s svečo. In povem vam, gospod Folgat, da ni noben duh hodil okrog tistega drevesa; in če je zapustila tiste stopinje, ki sem jih opazil, kaka soha, tedaj mora imeti tista soha ogromne noge in podkovane čevlje."

Mladi odvetnik je bil pripravljen na to odkritje.

"Nobenega dvoma ni," je dejal, "da je imel prizor svojo pričo."

TRIDESETO POGLAVJE

"Kakšen prizor? Kakšna priča? To je, kar bi rad zvedel od vas in zato sem vas tako nestrpno pričakoval," je dejal dr. Seignebos Folgatu. "Jaz sem videl in povdaril rezultate; vi pa mi zdaj povejte vzrok."

Vzlic temu ni bil videti niti malo presenečen, ko mu je mladi odvetnik povedal o Jacquesovem obupnem poskusu in njega tragičnih posledicah. Kakor hitro je vse slišal, je vzkliknil:

"Tako sem si mislil — častna meseda! Ko sem ponoči brskal po svojih možganih, sem skoro do pičice uganil celo zgodbo. In kdo v Jacquesovi koži bi ne poskusil tega poslednjega napora? Ampak usoda je prav gotovo proti njemu!"

"Kdo ve?" je odgovoril Folgat. Nato pa je nadaljeval, brez da bi dal zdravniku časa za odgovor.

"V katerem oziru so naše šanse slabše nego so bile prej? V nobenem. Kakor včeraj, tako se tudi danes lahko poslužimo istih dokazov, o katerih vemo, da obstojajo in da bi nas rešili. Kdo more reči, da niso do tega trenutka že našli Sir Francisa Burnetta in Suky Wood? Ali je vaše zaupanje v Goudarja omajano?"

"O, kar se tega tiče, prav nič. Jaz sem ga videl danes zjutraj, ko sem napravil svoj običajni obisk; in on je našel priložnost, da mi je zaupal, da si je malone gotov uspeha."

"In?"

"Jaz sem prepričan, da bo Cocoleu govoril. Ampak ali bo spregovoril pravočasno? To je vprašanje. O, če bi mi imeli vsaj mesec časa; potem bi lahko rekli, da je Jacques toliko kot rešen. Ampak naše ure so štete. Razprava se vrši prihodnji teden. Povedali so mi, da je sodnik, ki ji bo predsedoval, že prispel, in g. Gransiere je najel sobe v hotelu. Kaj pa mislite storiti, če se medtem ne pripeti nič novega?"

"Gospod Magliore in jaz se bova trmasto držala začrtanega obrambnega načrta."

"In če grof Claudieuse izpolni svojo grožnjo in izjavi, da je videl Jacquesa streljati nanj?"

"Tedaj bomo rekli, da se je motil."

"In Jacques bo obsojen."

"Morda," je odgovoril mladi odvetnik, nato pa s tišjim glasom nadaljeval, kakor bi se bal, da ga ne bi čulo kako nepoklicano uho: "Samo da obsodba ne bo končnoveljavna. Prosim, ne prekinjajte me, gospod doktor in bognedaj, da bi zinili besedico o tem, kar vam bom zaupal. Kajti najmanjši sum, ki bi se zbudil v možganih g. Galpina, bi uničil moje poslednje upanje; potem bi namreč on imel priliko, popraviti napako, ki jo je zagrešil in ki mi daje podlago za trditev, da ne bo nič izgubljenega tudi če Jacquesa obsodijo."

Folgatov obraz je zažarel; njegove besede in njegove kretnje so izdajale, da je bil zelo siguren svoje stvari.

"Ne," je ponovil, "s tem bi ne bilo še nič izgubljenega; medtem, ko bi čakali na drugo razpravo, bi imeli mi dovolj časa, da bi poiskali naše izgubljene priče in prisilili Cocoleuja, da bi povedal, kar ve. Grof naj le pove, karkoli se mu zdi; meni bo prav, ker me bo s tem rešil mojih zadnjih obzirov. Doslej se mi je videlo kruto, izdati grofico, ker sem se bal, da bi najhujši udarec zadel grofa. Ampak če grof nastopi proti nam, tedaj se bomo morali braniti; in javno mnenje bo na naši strani. Še več — ljudje nas bodo občudovali, ko bodo videli, da smo pripravljeni žrtvovati svojo čast zaradi časti neke ženske in da smo se rajši dali obsoditi, kakor da bi izdali ime nje, ki je bila naša ljubica."

(Gospod Folgat je imel često navado, rabiti množinski zaimek "mi," kadar je govoril o svojih klijentih.)

Zdravnik se ni zdel posebno prepričan, toda mladi odvetnik se ni zmenil za to, temveč nadaljeval:

"Da, pri drugi razpravi bi nam bil uspeh tako rekoč zagotovljen. Prizor v grofovi hiši je imel zunanjo pričo: njegovi podkovani čevlji so zapustili sledove pod lipo, ki stoji najbliže omenjenemu oknu, kar ste sami opazili; in mala Marta je zasledovala njegove kretnje. In kdo drugi naj bi bil ta priča, če ne Trumence? Nu, mi ga bomo dobili v roke. On je stal na mestu, odkoder je lahko videl in slišal vse. In povedal bo, kaj je videl in slišal. Povedal bo, da je grof Claudieuse kriknil na Jacquesa: 'Ne, jaz vas nočem ubiti! Jaz se bom znal maščevati drugače: vi pojdete na galeje!' Razumete?"

Dr. Seignebos je žalostno odmajal, rekoč:

"Moj dragi gospod, jaz samo upam, da se bodo vaša pričakovanja uresničila."

Potem so zdravnika že tretjič klicali ven in mož se je poslovil od advokata, ki je nato najprej obiskal Magloireja, da ga obvesti o vsem, kar se je bilo zgodilo, nakar se je požuril k Chanderejevim. Ampak kakor hitro je videl Diano, ji je z obraza čital, da ji nima povedati nič novega — da je bilo nji že vse znano in da je vedela, kako krivičen je bil njen sum o Jacquesu.

"Nu, kaj sem vam pravil, gospodična?" jo je opomnil.

Ona je zardela, obžalu... da je izdala svoje skrite ... me, ki so jo bili težili in na... sto, da bi mu odgovorila, je ... jala:

"Neka pisma so prišla ... vas, gospod Folgat. Dobite ... v svoji sobi."

Bili sta dve pismi, eno od ... spe Goudar, a drugo od ag... ki je bil poslan v Anglijo. ... ni bilo važno, toda drugo je ... lo zelo zanimivo. Agent je ... sal:

Pole za dohodninski davek
vam točno izpolni
Wm. J. Kennick
984 E. 63. St.
(severno od St. Clairja)
vsaki dan od 9. zjutraj do 9 zvečer in v nedeljo popoldne za tiste, ki druge dni nimajo časa. Posestniki si lahko prihranijo od $10 do $45, če so pole postavno in natančno izpolnjene. (55 57)

Kadar potrebujete
Zavarovalnino
proti ognju, viharju, za automobile, šipe, bonde, itd.
Se lahko zanesljivo obrnete na
L. PETRICH
19001 KILDEER AVE.
IVanhoe 1874

Ako iščete
dobrega popravljalca za vaše čevlje, pridite k nam. Vedno prvovrstno delo. Popravljamo stare čevlje ter imamo polno zalogo finih, novih moških čevljev. Cene zmerne.
FRANK MARZLIKAR
16131 St. Clair Ave.
(Tues. x)

PREMOG — COKE
Razvažamo po vsem Clevelandu. Vprašajte za naš budget načrt. Pregled furnezov zastonj.
WHITE WAY COAL CO.
3858 SUPERIOR AVE.
HEnderson 6177
DAJEMO EAGLE ZNAMKE

Oblak Furniture Co.
TRGOVINA S POHIŠTVOM
Pohištvo in vse potrebščine za dom
6612 ST. CLAIR AVE.
HEnderson 2978

Poživite vaš radio zdaj s Philco tubi!
Prinesite vaše tube k nam in vam jih preizkusimo zastonj. Oslabljene in oslabljene tube nadomestite zdaj z novimi. Glas vašega radija bo s tem mnogo izboljšan. Vprašajte vedno za Philco tube.
V zalogi imamo tudi slovenske in hrvaške gramofonske plošče.
NORWOOD APPLIANCE & FURNITURE
6104 ST. CLAIR AVE.
819 E. 185. ST.

Najboljšo Garancijo Zavarovalnine Jamči Vam in Vašim Otrokom
KRANJSKO-SLOVENSKA KATOLIŠKA JEDNOTA
Najstarejša slovenska podporna organizacija v Ameriki . . . Posluje že 48. leto
Članstvo 37,800 **Premoženje $5,000,000**
Solventnost K. S. K. Jednote znaša 127.24
Če hočeš dobro sebi in svojim dragim, zavaruj se pri najboljši, najstarejši in nadsolventni podporni organizaciji,
KRANJSKO SLOVENSKI KATOLIŠKI JEDNOTI
kjer se lahko zavaruješ za smrtnine, razne poškodbe, operacije, proti bolezni in onemoglosti.
K. S. K. JEDNOTA sprejema moške in ženske od 16. do 60. leta, otroke pa takoj po rojstvu in do 16. leta pod svoje okrilje.
K. S. K. JEDNOTA izdaja najmodernejše vrste certifikate sedanje dobe od $250.00 do $5.000.00.
K. S. K. JEDNOTA je prava mati vdov in sirot. Če še nisi član ali članica te mogočne in bogate katoliške podporne organizacije, potrudi se in pristopi takoj.
Za pojasnila o zavarovanju in za vse druge podrobnosti se obrnite na uradnike in uradnice krajevnih društev K. S. K. Jednote, ali pa na:
GLAVNI URAD
351-353 No. Chicago St. **Joliet, Ill.**

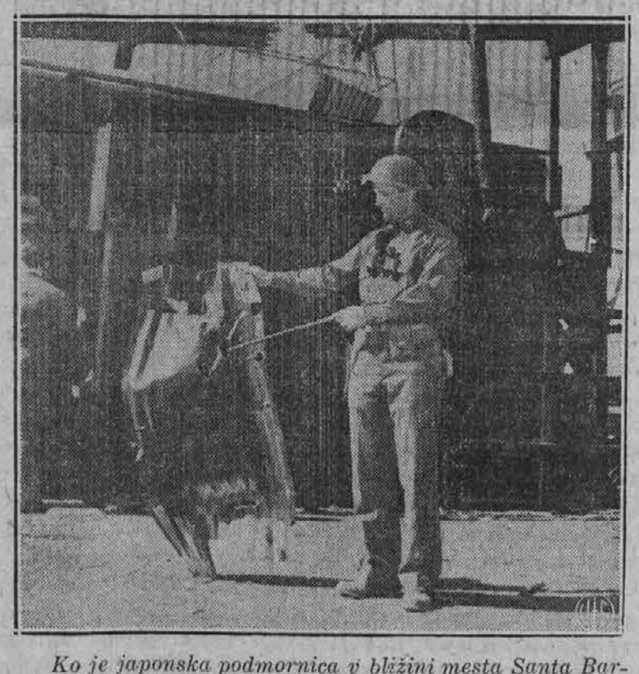

Ko je japonska podmornica v bližini mesta Santa Barbara, Cal. napadla tamkajšnje oljne naprave, so topovski izstrelbi zadeli le pomol in pokrov nekega dvigala pri oljnih napravah. Vsa škoda znaša okrog $500.00.

V BLAG SPOMIN
PETE OBLETNICE SMRTI NAŠEGA LJUBLJENEGA IN NEPOZABNEGA SOPROGA IN OČETA
Frank Mahniča
ki je preminil 10. marca, 1937
Žalujoča soproga MARY,
in OTROCI, SESTRA in SVAK.
Cleveland, O., 10. marca, 1942.

Previdni in gosodarski ljudje
vedno najprej pogledajo
OGLASE
v
Ameriški Domovini
in potem gredo kupovat k trgovcu, ki v tem listu oglašuje.
Trgovci, zavedajte se nakupovalne moči slovenskega naroda in oglašujte svoje blago
v
AMERIŠKI DOMOVINI
Izplačalo se vam bo!